

Bezdán Sándor

Egykori és mai tanáraink

Vásárhely – sakk – egyletek

Belvedere Meridionale: – *Lapunk „Egykori és mai tanáraink” rovatának mai vendége Bezdán Sándor Tanár Úr, tanszékünkön az új- és legújabbkori egyetemes történelem oktatója. E rövid bemutatás után megkérem a tanár urat, mondja el néhány szóban életpályájának kezdeteit!*

Bezdán Sándor: – Hódmezővásárhelyi születésű vagyok, sőt általános- és középiskoláimat is Vásárhelyen végeztem. Általános iskolába egy külterületi, ún. „Klebelsberg”-iskolába jártam, ami azt jelenti, hogy ott az 1-8. osztály együtt tanult, tehát teljesen osztatlan iskola volt. Ennek voltak előnyei és hátrányai is, hiszen szinkronban gyakorlatilag 8 osztályt végeztünk. Hátrányok közé tartozott a távolság, hiszen arról a tanyáról, ahol én laktam, több mint 5 km-t kellett megtenni az iskoláig. Egyébként mi a várostól 15 km-re laktunk, ott kezdtem életemet, tehát úgymond „tanyasi gyerek” vagyok. Középiskolába a híres vásárhelyi Bethlen gimnáziumba jártam, ez egy több évszázados református gimnázium volt korábban, a háború után államosították. Szerencsére az én időmben még működtek (működtek) a háború előtti időszakban tevékenykedő tudós tanárok és pl. a tudomány művelésében a gimnáziumi értesítő mindig egy tudományos közleményt is megjelentetett, nemcsak a nebulók érdemjegyeit.

B. M.: – *Később hogy döntött a tanár úr?*

B. S.: – Az első időszakban voltak gondjaim, részben azért, mert édesanyám egyedül nevelt, és emiatt dolgoztam két esztendőnt könyvtárosként Hódmezővásárhelyen, a Csongrád

megyei könyvtárban. Ennek óriási előnyei voltak a későbbi tanulmányaimat tekintve, mert könyvek közelében élni, egy értelmiségi pályára készülve rendkívül jó iskola egy könyvtár; különösen, ha figyelembe veszem, hogy az egyik szakom később a magyar lett. Másrészt ennek az időszaknak köszönhetem az ún. tudományos témaválasztást, mivel a vásárhelyi könyvtárban a letéti könyvtárakért voltam felelős, a városi és külterületeken elhelyezkedő letéti könyvtárakat kezeltem.

Itt Szegeden először a tanárképző főiskolát végeztem el, pont egy reformba csöppentem bele, ez hozzátartozott a kulturális cikcakkhoz, ami a felsőoktatásban is megmutatkozott. Éppen egy 3 szakos 4 éves váltást vészelt át az akkor pedagógia főiskola, mi tehát a megelőző évfolyamhoz képest három szakot végeztünk nem három, hanem négy év alatt. A választott szak tárgyai a magyar-történelem és a rajz volt. Végzésem után szerencsés voltam, mert könyvtárosként itt maradhattam a főiskolán, az Ady tér közel volt, így a JATE-ra átjárhattam órákra mint könyvtáros. Még a JATE régi híres tanárait is hallgattam, akikről többek között e folyóiratban is megjelent néhány cikk. És itt tanított Wittman Tibor (egyetemes történelem) és Mérey Gyula (dualizmus kori magyar történelem). Akkor erős volt ez az egyetem, ez nem mindig mondható el és nem minden szakon, napjainkban a középkori szegedi iskola a legelismertebb.

B. M.: – *Mikor és milyen körülmények közt került vissza a főiskolára mint tanár?*

B. S.: – A marxizmus-leninizmus tanszéken megüresedett egy állás, akkor egy rövid időre

politikai gazdaságtan tanárnak fogadtak, de ez csak egy másfél év volt, és már '69-től óraadóként átjártam ide, a történelem tanszékre. Mikor innen elment egy kolléga, akkor Nagy István – az akkori tanszékvezető – hívott új- és legújabbkori egyetemes történelmet tanítani.

B. M.: – *A marxista-leninista tanszék mennyire állt közel a tanár úrhoz?*

B. S.: – Mikor ott „pégét” tanítottam, a kolégáim azzal csipkelődtek, hogy történelmet tanítok, mikor átjöttem ide, akkor azon tréfálkoztak, hogy itt „pégét” tanítok.

B. M.: – *Melyik a kedvenc történelmi korszaka?*

B. S.: – Nagy szerencsém van, hogy kezdetektől fogva az egyetemes új- és legújabbkört tanítottam. Ez azért szerencsés, mert nem minden főiskolán alakult ki ez a rendszer, mármint, hogy egy tanár szakosodhat egy – maximum két évfolyam anyagából és történeti korszakból. Voltak régebben ilyen kifelmenő rendszerek, hogy egy-egy tanár több tárgyat is tanított egy évfolyamnak vagy csoportoknak, ami fiatalként hasznára is válik az embernek, egy bizonyos áttekintést nyerhet az ember, de hosszú távon rendkívül szerencsétlen. Én a francia forradalomtól tanítottam az egyetemes történelmet harmad- és negyedéven. Régebben könnyű dolog volt, mert mind a kezdő, mind a záró szakasz jól meghatározott volt, hiszen egyetemes történetünkben az SZKP utolsó kongresszusa mindig történelmi horderejű volt, ilyen formán mindig az SZKP utolsó kongresszusáig kellett tanítani az egyetemes történelmet, mert azok mindig történelmi határok voltak.

B. M.: – *Manapság mi köti a Tanár Urat szülővárosához, Vásárhelyhez?*

B. S.: – Részben családi szálak, hiszen édesanyám idős nyugdíjasként él ott. Másrészt a sakkbárátok is ott élnek, ott kezdtem sakkozni, a fő szvenvedélyem is ez, s emiatt is gyakran hazajárok. Ott helytörténetileg is sok kollégával működtem és működök együtt, hiszen a vásárhelyi olvasókörök történetével kezdtem a tudományos diák-

köri munkámat és a disszertációm is ebből írtam, ilyenformán ez a kötődés megmaradt.

B. M.: – *Manapság elég kevés ember foglalkozik „profí szinten” a sakkal. Honnan jött az ötlet?*

B. S.: – Ez egy véletlennek köszönhető. Szegény gyerek voltam, egyszer eltörtem a kezem és hogy ne unatkozzam, egy idős bácsitól kaptam egy sakk-könyvet és megtanultam a sakkjátékot. Ez már gimnazista koromban volt, kamaszkori szerelem, melyek nagyon meghatározóak lehetnek az életben.

B. M.: – *Meddig, milyen szintig tudott eljutni a Tanár Úr a sakkban?*

B. S.: – Ez azért munkaiágenes. Jól kezdem, vidéki viszonylatban hamar első osztályú játékos lettem, később mesterjelölt. Amikor a felsőfokú tanulmányaimat elkezdtem, döntenem kellett hogy a sakkra teszem-e az életemet vagy a történelem és egyéb tanulmányokra, de szerencsére nem voltam elég tehetséges vagy megfontolt, hogy a sakkot válassztottam volna.

B. M.: – *Ha jól tudom, azért még ma is foglalkozik a sakkal.*

B. S.: – Így van. Közel egy évtizedig voltam a Csongrád megyei sakkszövetség elnöke és főként arra vagyok büszke, hogy mivel az én karrierem nem teljesedett ki a sakkban, ezt részben a gyermekeimen próbáltam behozni, részben mások gyermekeit is tanítottam. Edzői pályám legjobb eredménye saját kisebbik fiam, aki annak idején mindig zavart minket, mikor az egyik kollégával „schnelleztünk”, állandóan elküldtük és úgy látszik, a tiltott gyümölcs tényleg mindig édesebb és önmagától tanult meg játszani. Utána viszont rendszeresen foglalkoztam vele és négyszer nyert ún. kisdobos- illetve úttörőbajnokságot, tehát akkor spiccen volt.

B. M.: – *Itt a Főiskolán is akadhatnak tehetséges emberek. Megfordult-e már az Ön fejében egy házi sakkverseny ötlete?*

B. S.: – Régebben szerveztem és összefogtam a főiskolás sakkozókat. Ez nagyon praktikus volt, hiszen korábban minden esztendőben meg-

rendezték az ún. főiskolai egyéni- és csapatbajnokságokat. Az utóbbi időben, sajnos, néhány más munka úgy lekötött, hogy ezt a szervezőmunkát nem vállaltam, és sajnos más sem végezte. Most már – öregedvén – újra összefogom a történelem és egyéb szakosokat és részben szegedi klubokhoz irányítom őket, másrészt pedig örülnék, ha be tudnának kapcsolódni a felsőfokú bajnokságokba.

B. M.: – *Ha jól tudom a Tanár Úr több diplomával is rendelkezik...*

B. S.: – Igen. Egyrészt van a magyar-történelem-rajz szakos általános iskolai tanári diplomám, van történelem egyetemi diplomám, és mivel a fiam annak idején belekísített a sakkal, elvégeztem testnevelési főiskola edzői szakát sakk szakon, tehát ez is megvan.

B. M.: – *TDK-s múltjáról és jelenéről sokat hallottunk itt a tanszéken...*

B. S.: – Ez egy régi történet, mivel én ezzel foglalkoztam. Akkor még ezek nem voltak ilyen erős országos versenyek, de itt, a főiskolán, a helyi diákkörben indultam, s ezután mikor tanár lettem, a történelem tanszéken szerencsére jól működött a diákkör. Ebbe a munkába rögtön bekapcsolódtam s azóta rendszeresen minden évben vannak legalább a helyi diákkörön díjazott pályamunkásaim, másrészt rendszeresen eljutnak az országos szintig is, s ott felveszik a versenyt az egyetemistákkal is, ami nagy szó, mert a rendező egyetemek általában hazapontoznak s ha ilyen helyzetben a főiskolások megállták a helyüket, akkor komoly teljesítményről volt szó.

B. M.: – *Ön szerint óriási a különbség a főiskolás és egyetemista történelem szakos között, vagy ez teljes mértékben az egyéntől függ?*

B. S.: – Én azt hiszem a főiskolai történések megállják a helyüket mindenképpen. Ezt elsősorban abból látom, hogy egyrészt gyakori az utóbbi időben az ún. áthallgatás, tehát egy fenékkal két nyeret is megülnek a hallgatók, ami a főiskolások felkészültségét is igazolja. Másrészt van a főiskolai diploma megjelése, ami azt jelenti, hogy 2-3 esztendő

tanulnak valamelyik egyetemen s rendszerint jól végzik az egyetemet.

B. M.: – *A magyarországi főiskolák között hová lehetne besorolni a JGYTF-t?*

B. S.: – Az egész intézmény talán nem minősíteném, bár sok erős tanszéke van. A történelem tanszék mindenképpen helytállt volna, ha lett volna ilyen pontozásos verseny, hiszen mind az oktatásban, mind a tudományos munkában jó eredményeket értek el a kollégák. Különösen azt emelném ki főiskolánkról illetve tanszékünkéről, hogy ún. hallgatócentrikus tanszék. Itt elsősorban az oktató-nevelő munka dominált, ennek egy szerves része a tudományos munka, de ez is nyilván a hallgatócentrikusságot hangsúlyozza. Ez egy több évtizedes hagyomány, mely még Eperjessy Kálmán, Nagy István idejéből maradt ránk, és Szegfű tanár úr egy olyan kollektívát alakított ki, melyben ez a vezérelv megmaradt.

B. M.: – *Sikerül ennek a tanszéknek vérbeli történelemtanárokat nevelnie?*

B. S.: – Én azt hiszem, hogy sikerül. Itt egyetemi városról lévén szó, össze lehetne hasonlítani ezt a felkészülést az egyetemmel. Az egyetemen is kiemelik, hogy tanítás tekintetében előnyösebb képzést kapnak hallgatóink. Egyrészt, mert sokkal átfogóbban tanulják a történelmet, másrészt a metodika, a módszertan, a történettanítás tanszékünkön hagyományosan nagyon erős, tehát el lehet mondani, hogy jól felkészült történelem tanárokat bocsát ki a tanszék. Különösen az utóbbi időszakra utalnék, ugyanis a rendszerváltás sajnálatot váltott ki, mondván, a történelem tanároknak át kell értékelniük mindent. A mi hallgatóinknak nem kellett átértékelniük a tanult anyagot, hiszen minden kolléga a forrásokig ment vissza.

B. M.: – *Tanár úr, magam és a lap olvasóinak nevében köszönöm a beszélgetést.*

A beszélgetőtárs **Petheő Attila** volt